

ANY I.

BARCELONA 1.er DE DESEMBRE DE 1896.

NÚM. 14

LO QUE DIU UNA CANÇO

La lluna guayta demunt les ones,
les ones mouen dolça remor,
y á la finestra guayta una nina
regant la mota d' un test ayrós.

De lluny arriba dolça tonada,
sona confusa bella cançó;
la jove escolta... ¡quan dols ressona;
la vida mia, la vida amor!

Molt pensativa la joveneta
lo cant escolta dels pescadors;
molt pensativa sols se pregunta:
—Perqué suspira mon cor ditzós?—

La lluna regna demunt les ones,
les ones dórmen, ja calla tot;
y á la finestra la jove pença:
la vida mia, la vida amor.

MIQUEL COSTA Y LLOBERA.

(Dibuix de nostre redactor artístich En Joseph Berga y Boada)

Onades

Per falta d'espai no 'ns podem ocupar avuy del llibre de nostre col·laborador Joseph Bordria titolat «Roselles» ne parlarem el vinent nombre, aixís com també d'altres llibres rebuts de diferents autors.

Ha sigut nomenat soci honorari del *Ateneo Gra-ciense* nostre benivolússim amic lo poeta Mossen Jacinto Verdaguer.

Proximament parlarem del nou drama *Terra baixa*, estrenat a Madrid, degut a la ploma del insigne dramaturg N' Angel Guimerà.

Hem rebut lo primer tomo de l'obra *Sermons del R. P. Le jeune* sacerdot del oratori de Jesús traduïda a nostre parla per Mossen Miguel Píera ex-director del col·legi de San Ramon de Peñafort de Vilafranca del Panadés la qual s troba de venta en nostre redacció y en las principals llibrerías de Catalunya.

Remerciém la galanteria a son autor y prometém ocupárnosen extensament en un dels pròxims nombres.

Després d'una laboriosa campanya a favor de nostres lletres patries, deixa temporalment de publicarse la important revista independent, *La Nova Catalunya*, que dirigia a Alcover, nostre estimat amic y col·laborador En Joseph Aladern.

Lo Rnt. Mossen Mariano Vinyas novell é inspirat compositor vingut fa poch de Roma ha posat en música la poesia dels *Idilis* de Mossen Jacinto Verdaguer, *Lo pecador a Jesús*, acompanyada d'una bella traducció italiana.

La poesia del nombre 12 titulada *La fossa* ha sigut reproduïda per los populars diaris *La Opinión*, *El Noticiero Universal* y *La Última Hora* de Palma de Mallorca y harmonisada per lodistingit mestre En Gaetà Casadevall.

Per no tenirlo nostre grabador enllestit, nos veyém privats de publicar en aquex nombre un magnífich dibuix ab una inspirada poesia acompanyatoria, abdós treballs son original de nostre redactor-artístich En Celesti Devesa.

Han visitat nostre redacció *Le Journal* periódich que ab molt éxit edita En Joseph Payret de Perpinyá y *Lon Feliúbrige* que baix la direcció del

conegut escriptor provençal Jean Monné surt a Marsiho.

Gustosos acceptém lo cambi ab tan apreciats colegas.

Desde lo nombre passat aumenta nostre llarga llista de col·laboradors lo distingit poeta valenciá y amic En Francesch Badenes Dalmau.

Ab destí a la capella de lo Sagrat Cor de Jesús havém vist exposada en casa de la Sra. Vda. de J. Cabot y Fill una preciosa custodia de quin mérit ab justos elogis ja se n'ha ocupat la premsa diaria.

Es una joia artística qu' honra verament 'ls tallers 'hont ha sigut construhida.

La junta directiva del Cercle Artístich, per calificar les composicions dels aspirants a les pllasses honoraries fa poch creades ha designat a los coneguts artistes En Joseph Lluís Pellicer, Lluís Graner, Ramon Casas, Joan Brull y Joseph Triado y Mayol.

Editat per nostre benivolgut amic y ferm company de causa En Joan Batlle havém rebut lo *Cançonet de Enamorats* elegantment presentat imitant l' impresió antiga acostumada en ayals treballs. Creyém tots los bons aficionats prest mirarán d'adquirirlo puix tant magnífich treball sols se vent al infim preu de dos rals a casa l' editor, Tapineria, 48, y en les principals llibrerías de Catalunya.

En preparació d'una gran novetat literaria, per activar més nostres treballs vers sa presentació, suspeném per aquex nombre, la publicació de les 8 planes de folletí acostumades.

En la publicació de tant capdal obra recomensarem a nostres favorexedors d'aquex petit retrás.

Lo nou Consistori de mantenedors dels «Jochs Florals» ha quedat constituït en la forma que seguex:

En F. de S. Maspons y Labrós president; En Miquel S. Oliver, Joseph Brunet y Bellet, Joan Maragall, Francisco Rierola, Antón Gallissá y Lluís Durán y Ventosa, secretari.

Del discurs de En Valentí Almirall «Regionalisme» llegit per inauguració de curs en l' *Ateneo Barcelonés* nos en ocuparem en lo vinent nombre no poguent per falta d'espai ni temps ferho al present.

L' ATLÀNTIDA

Revista quinzenal il·lustrada

Preu: 20 céntims

Redactors artístichs: N^o Arcadi Casanovas, Joseph Berga y Boada y Celestí Devesa

Any 1

Barcelona 1 de Desembre de 1896

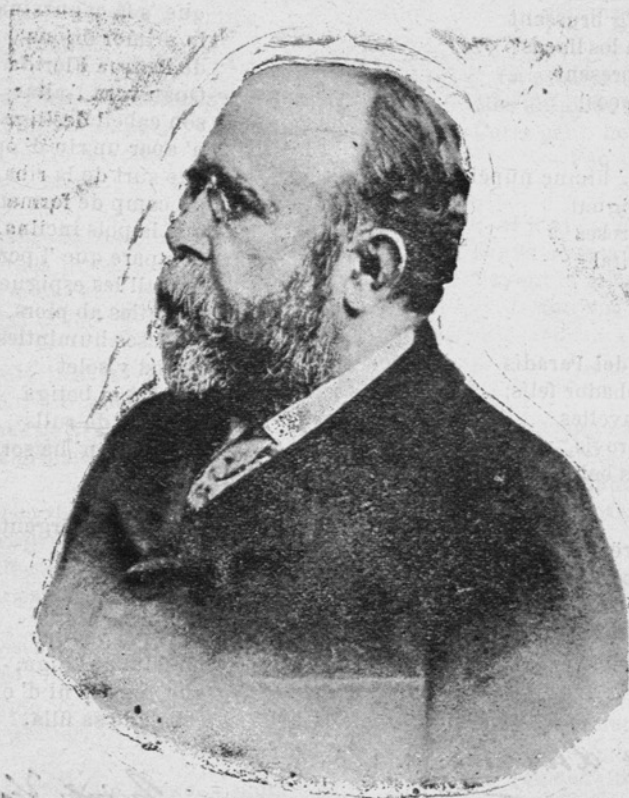
Núm. 14

SUMARI

TEXT.—Lo que diu una cançó, per Miquel Costa Llobera.—Onades.—A Frederich Mistral, per Teodor Llorente.—Lo filador d' or, per Mossen Jacinto Verdaguer, pbr.—La missa captada, Joseph M.ª Puig Torralva.—La missa d' eixida, per Jaume Boixeda (traduït per C. Bosch de la Trinxeria.)—Pàtria, Fides, Amor, J. Cendra y Muntadas.—Gnomos y follets (acabament).—Inyor!, per Joseph Bodria.—En l'àlbum de ma germana Eularia, per Jacinto Capella Feliu.—A la nit, per Joseph Guzman Guallar.—Marital, per Joseph Falp Plana.—A la Verge de Montserrat, per Pau Bertran y Bros.—El pi de les tres branques, per Joseph Aladern.—Fulleta, per Joan Oliva Bridgman.—La donzella de la mar, per R. Garriga B.—, per Rosa de Cladells.—Es capellà moro de La Llonja, per Pere de Alcántara Penya.—Desembre, per Manel Folch Torres.—A Verdaguer, per Ignasi Iglesias.—Quadret d' hivern, per Joan de Miranda.

GRABATS.—Dibuix de Joseph Berga y Boada.—Nostres col·laboradors, Excm. Sr. En Teodor Llorente.—Joseph Bodria.

NOSTRES COL-LABORADORS

Excm. Sr. En Teodor Llorente

(Mestre en Gay Saber)

A Frederich Mistral

LLETRA EPITALÀMICA

M' han dit que enguany, al caure del estiu,
felibre-rey, en ton llorer altiu
parà lo vol una coloma blanca:
¡trobe l' aucell del cel regalat niu
en la gloriosa branca!

¡Y 'l trobarà! Puix es ton noble cor
font viva y cútia d' eternal amor
que surt á doll en tes cançons divines,
com lo riu desparrama son tresor
en corrents cristallines.

Ton ànima y tos versos inspirats
per los horts, los guarets y los sembrats
seguiuren féels á la inocent Mirella,
y en los tossals y cingles empinats
á la fada Esterella.

¡Falaguera visió, que 'l pensament
infanta al foch de son desig brussent
quant de la realitat trenca los llaços!
¡y exa visió la tens avuy present,
obrintse 'ls amants braços!

Triumfa, nou Calendau! L' himne nupcial!
en ta llahor ressona sens igual
y alcatifen les muses amoroses
lo camí de ta cambra marital
de desfullades roses.

La porta, que has buscat, del Paradís
s' obri als teus passos, Trobador felís;
y totes les somniades maravelles
á tos ulls aparexen d' improvis,
més que en tos somnis belles.

De quanta poësía tu has crëat,
cull en est dolç moment lo fruyt daurat,
y discret gotja quant lo cor desitja,
que al dintell d' exe cel está sentat
l' Angel mut de la ditja.

Federico Llorente

Valencia.

J. M. J.

Lo filador d' or

A EN JOAQUIM CABOT

N' hi ha un argenter
á l' Argentería,
de tant filar or
li diuen Orfila.
Lo fla tant prim
que tot just s' ovira,
n' apar un cabell
del front d' una nina.
Lo filador d' or,
diu, que 'n té una filla,
que es un pom de flors
no cal que us ho diga:
fila l' or com ell
y la plata fina,
retalla brillants
y perles enfla.
Qui s' hi casará
pot plantar botiga...
No 's casa ella, no
que 's fá caputxina
lo primer dijous
de Pasqua Florida.
Quan vora l' altar
son cabell deslliga,
n' apar un riu d' or
que surt de la riba,
un camp de forment
que la pols inclina.
Son pare que 'l pert
ne cull les espigues,
rosantles ab plors,
ab besos humintles,
y trist y solet
torna á la botiga
la garba de rulls
que avuy n' ha sortida.

N' hi ha un argenter
á l' Argentería,
de tant filar or
li diuen Orfila:
peró pel veynat
no falta qui diga;
que ven per fil d' or
cabell de sa filla.

Jacinto Verdaguer

La missa captada

COSTUMS DE L' HORTA

PREMIADA AB ACCESSIT EN LOS JOCHS FLORALS DE LO
RAT-PENAF

Quince anys apenes conta Maria;
quinçe florades del mes d' Abril.
Ella es la rosa qu' en l' horta 's cria,
Rosa y gesmil.

Es tan esbelta com la palmera
que ayrosa ombreja sa pobra llar.
De més honrada, de més casera.
¿Qui 'n pot trobar?

Los dolços llavis son á la fraura,
lo que á les mores sos negres ulls.
Sa cabellera, que lo sol daura,
tota está á rulls.

Ella, tan jove, tan plaherosa,
tan vivaraxa com el pinsá,
resta en sa casa tota plorosa,
de un any ençá.

Totes les festes sa pena evita,
no te mirades pera els fadrins;
de dol vestida, s' en va á la ermita
tots els matins.

Y allí, á la Verge sa protectora,
pera sa mare, que va finir,
acongoxada lo cel anyora
davant l' altar.

Quan sa volguda mare moria,
¿Que inesperada presa de dol.
Fou pera d' ella! Sot al mig dia
póndres lo sol.

Dins de huit dies, sab la doncella
que aniversari li té que fer,
Y ses despeses ne promet ella
captar primer.

La crua pena sa gola nuga,
mes animada per la pietat,
corre per l' horta, dient poruga:
—¡Feu caritat!

Hemil, modesta, no sent fadiga,
y ab la mesura de blanch paper,
va fent sa capta, com la formiga
fá son graner.

Si un punt son ánim decau, y plora
pensa en sa mare que va morir:
la seua tasca la nina á l' hora
torna á seguir.

¡Qui no li dona, si es tan hermosa!
¡Si en sa mirada hi ha tant dolor!
¡Si pren l' almoyna tan vergonyosa!
Batentli 'l cor!

Veyent los jóvens á la doncella,
—Açi la rosa de l' horta está—
diuen, y afigen:—¡Ditxós qui ab ella
Se casará!

Si les fadrines passant la miren,
totes almoyna li volen fer:
quant á sa mare,—les mares diuen,
—la deu voler!

Acció tan noble, tan meritória,
los vells li premien, dihentli á chor:
—¡del cel te done tota la gloria
Nostre Senyor!

Si en exa via qu' ella acamina,
ou bufonades d' algun malvat,
fentse vermella, la pobra nina
fuigli aviat.

Fuiggli, plegantse dins si mateixa
com sensitiva á contacte algu:
fuig pudorosa, sense una queixa,
del importú.

La crua pena sa gola nuga
Mes animada per la pietat,
Corre per l' horta, dihent poruga:
—¡Feu caritat!—

Al fi sa capta la veu finada;
Per sa mareta la missa han dit,
Veyent la missa, mig consolada,
Son vot cumplit.

.....

Ara, quan surten pera una missa,
Es la primera que almoyna fa,
Axi 's quedara sense camisa,
Ni sense pa.

Mentres rumbege y estiga forta
Dalt la barraca la santa creu,
Aquesta capta per tota l' horta
Tot l' any la voreu.

Per l' animeta dels propis avis
O la que sola ne va finir,
No han de faltarne pietosos llavis
Pera captar.

JOSEPH M.ª PUIG TORRALVA,

Valencia.

No puch resistir al desitj de fer coneixer als lectors de L'ATLÀNTIDA lo bonich article qu' he rebut de Mossen Boixeda; canonge de la catedral de Perpinyá; es ple d' exquisit sentiment y vera poesia. Es escrit en francés; lo he traduhít al catalá; mes may ma traducció podrá igualar la galanura del estil y la riqueza de la hermosa llengua francesa que M. Boixeda coneix tant be.

La missa d' eixida 'ns fa coneixer una de las velles costúms que 's perden en nostres valls montanyesas del Vallespir, pero que 's conserva encara á Prats de Molló, costúm admirable saturada de poesia y de fé, com totes les costúms religioses de nostres avis.

Aixó dit, deixo la ploma á mon amich M. Boixeda.

C. BOSCH DE LA TRINXERÍA.

LA MISSA D' EIXIDA

Allá estava la jove mare, sola, ben sola, dins la misteriosa penombre de la capella del Roser, una capella aislada, sempre tancada, que reb claror d' un petit ull de bou de sota teulada, perduda en carrer desert, rónch, del vilatje, quina s' obra sols per la festa del Roser, y á voltas per las mares parteras que van á donar mercés á la Verge y presentarli llur infantó. Al entrar lo sacerdot que tenia de celebrar la missa, la vegé postrada als peus de la Reyna del cel, son fillet als brassos; sa mirada lánguida cercava lo dols esguart de la Divina Maria quina, desde l' altar, veyalque li sonreya; mentres son fill Diví semblava inclinar-se vers ella per benehirla. Era, desde feya dos mesos, sa primera eixida de partera. Havía tingút un part laboriós, y, durant llarchs dias, un se demanava ab congoixa si la mort de la mare estendria un vel lúgubre su 'l bressol del seu fill. Més ella havia tant suplicát á la Mare de Deu que la deixés viure per l' amor del angelet que havia posát al món, que la Verge havia escoltát sos prechs fervorosos; per' xo venia á agraciaria. Anava mudada del mateix vestit y joyas que portava lo dia de son casament, dia de dolsa recordansa en quin havia donát á son estimát sa mà y son cor. Ell era lluny, molt lluny, servint la pátria. Trenas de sa rossa caballera encuadravan sa cara pàlida, amagrida per llarchs sufriments; sols una lleugera tinta rosada, casi imperceptible, sota 'l cutis rellutat de sas galts enflaquidas, denotava un reviscolament, un retorn á la salut.

Durant la celebració de la missa, las miradas de las duas mares, la del altar y la qu' estava postrada á sos peus, no pararen un moment.

Quan lo Sant sacrifici fou consumát, lo sacerdot posá l' extrem de sa estola sobre l' infant, lo que significava, després del baptisme, una nova presa de possessió de l' ánima del infant, feta pel ministre de Deu en nom de la Iglesia. Aixó fet, va recitar lo comensament del Evangeli de S. Joan. La mare escoltava silenciosa y extasiada eixas paraulas llatinas que no comprenia, mes si ne devinaba lo sentit. Sos ulls contemplavan son fill adormit; eix petit ángel que s' estava inmóvil, quiet, semblá estremitse al pronunciar lo sacerdot las paraulas consoladoras de que Deu ha otorgat als fills dels homes la gracia de adoptarlos com á fills seus.

La missa acabada, de sopte, la jove mare, franquejant, tota animosa, los graus del altar, posá ab cuydado son fill sobre la pedra sagrada, la pedra del sacrifici; el nin cabia sobre la pedra y la pedra midava lo cosset del nin com si haguessen estats fets un per altre; aixís era, ja que si l' ánima del infant vestida d' ignoscencia era encara més blanca que 'ls volquers que 'l cubrian, ho devia á la sang que 'l Angel Diví acabava místicament de ressar sobre la pedra del altar.

La joveneta mare se 'n havia tórnat á son lloch, agenollada sobre la freda llosa; lo dia rúfol, cubert d' un espés vel de plomb aumentava la foscó de la capella románica; ella se passava la mà su 'l front per apartar son neguit sa ansiosa mirada sempre dirigida á la Verge semblava implorar-la y dirli: O Reyna del cel, quina será la existencia del fill mimat de mas entranyas? qué será per ell la vida, si viu?... y sos llabis murmuravan: O mare de misericordia, nostra fe y esperansa, no abandoneu mon fill; aparteu d' ell las llágrimas, y si n' ha de derramar, vingueu vos mateixa á aixugarlas y consolarlo!...

Y la criatura, dins lo bressol improvisát per sa mare, somreya als angels, als sers celestials que sens dupte 'l rodejavan. Son cos estava su l' altar, y la seva ánima en las regións lluminosas de la benaventuransa; sa corona transfigurada; se 'l veyá corprés, pasmát, enlluernat; tenia com un va-

porós recort de haver vist, desde sa entrada en la vida, caras entristidas, llagrimosas, y ohir crits de plors; ell mateix havia plorat, gemegát; y ara, quina diferencia! tot radiant de la divina llum, veyá caras joyosas, serenas, transfiguradas pel diví amor; fora tristeses... cántichs y més cántichs...

Acabadas sas oraciós, la mare reprengué son fill de su l' altar; més, al tornar en si, lo pobrissó fa un surt, se desperta ab recansa, y al veures altra volta transportát en eix mon terrenal, en éixa vall de llágrimas, esclata en un crit agút, llastimós, que trossejá 'l cor de sa mare quina lo estrenyé en sos brassos, cuytantse de donarli el pit... y sa mirada de Mater dolorosa no sabia apartarse de la Reyna del Cel...

Una ullada de sol entrava com fletxas d' or per la lluherna, y acariciava la estatua de la Verge del Roser, mentres ella eixia am recansa de la capella, son fill ben embolicadet en sos brassos, dirigitse tota pensivola á casa seva.

JAUME BOIXEDA.

Canonge de la Catedral de Perpinyá.

20 Agost 1896.

Patria, Fides, Amor

EN L' ALBUM DE P. C. F.

Vas demanarme un vers? força es que l' faça:

¿Com negarte podria

L' anyívol fruyt de somniadora pensa

Com es la pensa mia

Si crech que sols pera tú viu la poesia?

May, axó may hermosa vaig prométre!

Y cumpliré ab llarguesa;

Per 'ço recullo avuy l' arpa que ansia

Cantar á ta bellesa

Lo ritm del Cél que nostres somnis besa;

Y vaig pel mon cercant per' tes orelles

La céltica armonia

Que adórm als serafins, tendra canturia

Del home que somia

Y tots los cants per' ton plahér congría...

Vina donchs á escoltarlos; ¿veus hermosa

La terra assahonada

Ab llágrimes de dol, planys y tristeses?

Es l' host enamorada

Que plora, per vosaltres desdenyada.

¿Y veus allá quants joys, quanta alegría

De Roma vencedora

Coronant de llorers testes de Césars?

Es l' host conquistadora

Que després de la lluyta canta y plora...

Plora pels fills que moren en la brega

Y canta la victoria;

L' arpa despenja y riu en sa fol·líia

Llençant de la memoria

Lo recort dels qui moren per la gloria...

Aparta 'ls ulls d' axó y vina y segueixme;

¿No veus, no sents, no admires,

Entre núvols d' incéns las blanques toques

Y 'l acórts de cent lires

Y un perfúm celestial que ensemps respire?

Son les Serves de Deu, son les floretes

Del jardí del Altíssim,

Y es lo flayre del Cel son tendre flayre

Y es himne amorosíssim

L' himne que entonan al Aymant dolcíssim...

...
Tres cants y prou té l' arpa catalana.

Tres cordes té la mia

«L' amor» que afolla, 'l cántich á la «patria»

Y l' himne de alegría

Entonat per la «fé» de la poesia.

Esculls, donchs, la cançó que mes t' agradi

Puix jo ja l' he cantada;

L' amor retut, la Roma victoriosa

O la dolça tonada

Que puja al Cel per ángels inspirada...

«Pátria, Fides, Amor» lema es del home

Que ab llengua llemosina

Canta tot lo que sent, y á l' amorosa

Rondalles per la nina

Junta un cant á la patria ab fé divina...

J. CENDRA MUNTADAS.

GNOMOS Y FOLLETS

(Acabament)

follet. L' esmentat manobre es l' únich home que he trobat que cregués de bona fé haver vist follets, pere que aquestes generalment no 's dexe'n pas veure de ningú.

A Andalusia creuen que 'ls follets (1) son les criatures que moren sense batejar (2). Prenen molta afició á la familia ab que viuen, y quan aquesta 's muda de casa, ells se posen demunt del peu de les devanadores y 's muden ab ellas.

Pero diuen que ara ja no n' hi há, per que un Papa va fer una butlla contra élls. Més, a viat n' hi tornarà á haver, puix aquella butlla era sols per un temps determinat, y ara s' acaba,

Lo follet andalús es més venjatiu que 'l catalá.

Conten d' un gitano nomenat Cuco que, esquilant una cavalleria, li feu alguns talls. Un follet que l' estimava molt, aprofitá 'l moment en que aquell dormia y li arrencá tres grapats de cabell (3).

Una minyona de servey tingué encara pitjor sort. Havent fet no sé quin tort al follet de casa seva, aquest se 'n venjá d' una manera cruel. La noya s' anava á casar y estava ja vestida y arreglada, quan pujá á sa cambra á buscar un mocador brodat que tenia á la caixa de núvia. Lo follet aprofitá la ocasió pera ferli caure la tapa demunt lo cap, y. sentantshi sobre, l' escanyá (4).

Lo follet castellá (5) es molt diferent dels follets andalusos y catalans, puix si bé viu, com aques-tos, en les cases, se limita á ferhi soroll, y més aviat se 'l té per de gran estatura que de petita alçada.

Segons lo P. Fuente de la Penya, esmentat per Feijóo (6) los follets son una especie de *animals aéreos engendrads per putrefacció de l' aire y gasos corromputs*.

A Castella hi ha gran repugnancia á habitar les cases en que s' hi senten sorolls, perquè hi ha follets.

Los follets francesos (7) son entremeliats y molestosos com los catalans: tant es axís que de llur nom n' han fet un verb, *lutiner*, sinonim d' inquietar. Y, á judicar per aqueix modisme, *il ne dort, non plus qu' un lutin*, no dormen may.

A Bretanya tenen, com nosaltres, lo follet casolá y 'l follet de les estables, però ne tenen ademés una pila d' especials que 's designen per llurs noms propis, sense comptar los animals, que gosen de les matexes propietats que aquells (8).

A Picardia 'ls follets habiten més particularment los boscos y 'ls prats (9) y n' hi há també que tenen noms especials, com á Bretanya.

Tots los pobles s' han fixat ab certa por supersticiosa en aquelles flamaradetes blavenques que en les nits caluroses del istiu surten dels aygua-molls y dels fossars, lluhén un moment en l' ayre y s' apa-guen. Lo nom de fochs-follets donat á n' aquelles llumenetes indica ben clarament qu' á Catalunya creuen que son també follets, (10).

Acabarem aqueixa lleugera noticia dels follets traduhint una llegenda celtica relativa á Sant Hervé, qui era cego de naixença.

Quan aqueix Sant encara era noy anava captant pels pobles de l' Armórica, y passá per un de ells nomenat *Paganis*, en un de quins carrers hi havia una colla de criatures que estaven jugant. Aquestes, al veure al ceguet, començaren á insultarlo y á tirarli fanch. Sant Hervé iugí d' aquell po-ble tot dihent: «Malet ida siga la nissaga d' hon haveu sortit»

Y aquelles criatures començaren á ballar, y continúan y continuarán ballant fins que 'l mon s' acabi, sense descansar may y sense creixer, y 's convertiren en germans d' aquells genis nanos que 'ls armoricáns adoraven y quin poder tenen encara avuy los pagesos bretons (11) y per ells no son pas res més que 'ls follets dels boscos.

(1) *Martinetes ó martinillos.*

(2) *Sin haber recibido el agua* com diuen en aquell pais. A Picardia creuen que les criatures que moren sense batejar se transformen en fochs-follets, *feux-follets*.

(3) Recullit á Ubeda, provincia de Jaén.

(4) Id. á Bara, provincia de Granada.

(5) *Duende.*

(6) *Teatro critico Universal*, volúmen 116, plana 83, de l' edició de Madrid de l' any 1763. Feijóo, qui en aquest discurs nega la existencia dels follets, diu després en las *Cartas críticas* (volúmen 1, pág. 370) que no 'ls nega en absolut, sinó que creu que son en molt menos nombre de lo que la gent diu.

(7) Franca dels follets se 'n digueren *lutins* fins al segle XVII, y de llavors encá se 'n diuen *lutins*.

(8) Paul Sévillot: *Traditions et superstitions de la Haute-Bretagne*, vol. 1, págs. 126 á 176 (París, 1882).

(9) E. Llenry Carnoy. *Litterature orale de la Picardie*, págs. 9 á 43. (París, 1883).

(10) La matexa creencia hi ha á França, hon ne diuen *feux-follets*, y á Inglaterra, hon un dels noms del folle t es Jack. y Jack O' lanterna es dir, lo follet de la llinterna, lo del foch-follet.

(11) Vescompte Llersart de la Villemarque: *La légende celtique en Irlande, en Cambrie et en Bretagne*, págs. 251 v 252 (Saint-Briene, 1859).

NOSTRES COL-LABORADORS

En Joseph Bodria

¡Juyor!

A....

E la rahó qu' en tal dolor m' empeny
Amor ho sap quina es la causa estada.

Ausias March.
(Cants d' amor I.)

Veus exa lluna blanca y hermosa
que rebervera de nit al cel?
es la matexa que silenciosa,
cubrix ta casa de mistich vell!

Es la matexa de la vesprada
que 's dexifrenen nostres amors.
D' Orient exia tota voltada
per daurat cercle de resplandors!

Es la matexa que 'm sorprenia
cercant les rexes del teu casal;
la que traydora tos ulls feria
quant aguaytaves pel finestral!

La que escoltava sospirs y agravis,
cants y alegries dolces y breus;
la que va vore juntar mos llavis,
d' amor encesos, als llavis teus!

Los secrets guarda dels que se volen,
be minve ó creixca sa plenitut;
ella illumena dels que se moren
l' ombra gelada del ataút!

Romeu que busca la desitjada
mansió darrera de lo seu fi,
portant son ánima atrafegada
per les angúnies d' un llarch camí;

Axis camina mon cor, m' aymia;
desde t' ausencia que vist de dol;
si abans no 'l mata la melangia
¿com podrá viure sense consol?

Al camp no trobe les flors tan belles,
pareix que tinga lo sol un vel;
la mel mes dolça de les abelles,
sembla á mos llavis amarga fel!

TORNADA

¿Veus exa llántia pura y hermosa,
al cel voltada de resplandors?
es la matexa que silenciosa
sorprengué un día nostres amors.

Mírala sempre quan ix vermella
entre l' escuma del mar llatí;
també jo 'm fixe llavors ab ella;
dirás que plora per tú y per mí!

JOSEPH BODRIA.

Valencia.

Del llibre *Roselles*.

En l' álbun de ma germana Sularia

Una fulla del álbun me presentas
perque hi pose quelcom;
puch parlarte d' aucells, de papellones
que son joia del bosch,
del bard qui enamorat y hert de ventura
se plany de sos amors,
y en la lluyta crudel d' aquexa vida
no hi pot trobar consol,
puch parlarte de tot, de poesia
puch dexarten si vols
rich enfilall que en ratos d' anyorança
será lo teu conhort,
puch parlarte de ritmes y de notes
confoses en eix mon,
de flors que s' han marcit y dexan d' ésser
al acabarse 'l jorn...
Peró res tot es res si se compara
ab lo que hi dexo jo,
t' hi dexo ab exes ratlles, tot l' afecte
que tanca lo meu cor.

JACINTO CAPELLA FELIU,

A la nit

Detúrat, oh nit, detúrat,
dexam gotjar en tes hores
la dolça pau qu' entre 'l dia
los hòmens mesquins me roben
dexe que un instant contemple,
acaronat en tes ombres,
rodolan l' astre d' argent
per les infinites voltes,
y 'l blau mantell que enlluhernen
les estreles brilladores.
Dexa, oh nit, que de ta calma
y tes hores misterioses
al arpa arrencant disfrute
ses mes armonioses notes.....
!Oh quant dolç es lo silenci
per los qui á son Deu adoren!
Com el ánima s' estova
parlant ab ell sempre asoles,
y com l' esperit reviva
quan aquell amor el omple
¿Com pot ser, Jesús dolcissim,
que 't desconeguen los hòmens
y fuixquen de Tú, com fugen
de la llum les negres ombres?
Quan será que obrint los ulls
contemplante en tu se gotjen
y humillats te reconeguen
y t' admiren y t' adoren?...
Detúrat, oh nit, detúrat,
y que mon ánima gotge
meditant en los misteris
que amagues entre tes ombres.
Es molt cert que 'l vol no axequen
en tú, les aus parladores,
ni omplin l' espay d' armonia
ab dolces y tendres notes;
pero lo grill y el enquello,
ab son cant rustich y pobre,
semblen dir, «plora y medita
y alaba á Deu en ses obres».
Es cert que aquella alegria
que 'l sol comunica als pobles
no la tens, y ton imperi
es l' imperi de les ombres;
pero exa lluna argentada,
com la escuma de les ones,
del repós y del silenci
companyera á totes hores,
sembla que de Deu revela
les altes misericordies
al fixar sobre nosaltres
ses mirades carinyoses
Es molt cert que á ta presencia
pouruques son cálzer clouen
quantes flors los camps esmalten,
y que 't neguen ses aromes;
pero tambe tens la ditja
de no presenciar ni vore
á totes hores les guerres
que inicues lo mon destroçen...

No vulch llum quan allumehá
no més los crims y discordies;
vulch les ombres que 'l silenci
y la quietut proporcionen
sigues, oh nit, benehida,
perque tots aquells que ploreu,
alivien les seues penes
envolcallantse en tes ombres.

JOSEPH GUZMÁN GUALLAR.

Valencia 1896.

Marital

Será 'l que siga, mes axó m' encanta:
vetllant de nit y trevallant de dia
á sa mare malalta, cuida y canta
¡Pobre noya... tan flaca com se cria!

¡Que no tardi en venir flonja 'ls meus braços!
jo per tots vetllaré, jo la fadiga,
per ella arrostraré endressant sos passos
y bona 's posará ¡faré que riga!

En mí un pare veurá y un espós tendre,
no vull que 's fongui de desitj la pobre
puig el meu dit, quan lo seu pols vol pendre,
un cor rabent, mitj tremolant descobre.

Mirantla fit á fit sos ulls faig cloure
quan li parlo d' amor juga ab la nina
mes, sos sermons de rel-ligió 'm fa oure
y llavors, jo só 'l nin y ella 'm doctrina.

Los premis conquerits, l' afany de gloria
y 'l desitj de saber, l' orgull avivan,
mes son cor enemich de vanagloria
y sos brassos rentant ¡més me captivan!

Mentida exclamo—es lo talent, la ciencia,
l' orgull, la gloria, l' il-lusió... ¡mentida...!
No hi ha més veritat que l' ignocencia
¡La dóna es la virtut, niu de la vida!

Joseph Felp & Plans

A la Verge de Montserrat

N' hi ha que diuen que sou morena
de tants de segles que us vetlla 'l sol;
y altres, que pensan d' una altre mena,
diuen que al naxer la Natzarena
al peu del Gòlgota ja duya dol.

Mes, que tots s' erran veu 'l que sia
¡oh Verge santa bon catalá
puix ¡quí no esmenta que 'l fum que eixía
dels vells furs nostres, avuy tal dia
vostre divina cara entelá?...

PAU BERTRAN Y BRÓS

El pi de les tres branques ⁽¹⁾

Preguéu que siga aquex pi
l'arbre sagrat de la patria.
Verdaguer.

Mossen Jacinto Verdaguer en un nou esclat de sa genial inspiració, acaba de concebir, y llençar al públich una idea gran y hermosa, digne de la patria que parla la llengua que escriu son geni.

Tothom sab ya, en molta part gracies á ell, que en la Plana de Campllonch, entre Berga y Sant Llorens dels Piteus, existeix un arbre colossal, un pi conegut p' el *Pi de les tres branques*, un arbre sens parió potser en tota Europa, no tan sols per ses enormes dimensions, sinó per sa rara y simbólica configuració. En aquex pi, que desde l'alsada de 10 palms llur soca se destria en tres colossals y hermoses branques, el poeta hi ha volgut veure el símbol de la patria catalana, avuy dividida en tres regions germanes, Catalunya, Valencia y Mallorca. Jo m'atreviria á dir, si no fos ofendre l'hermosa idea del gran poeta, que la soca d'aquex pi simbolisa Catalunya, y las tres branques, las tres regions en que 's parla 'l catalá y catalanes son per sa historia y per sa naturalesa: Valencia, Mallorca y 'l Roselló.

Siga com se vulga, l'existencia d'aquest arbre extraordinari no deu ser mirada ab indiferencia p' els catalans; tal cop ell guarda el germen d'una próxima revindicació de la nacionalitat catalana, y com diu Verdaguer, Catalunya deuria ferlo son arbre sagrat encarnant en son felis simbolisme l'idea de sas llibertats, en malhora perdudes en mans de la força.

El poble vascongat encarna en son *Arbre de Guernica* sos furs, ses lleys y sa historia, y gracies á aquex misteriós impuls, no para d'agitarse en defença de sos drets perduts. Si un dia els reconquista, l'*Arbre de Guernica* será la ma misteriosa que haurá tornat sos drets al poble que'l venera. ¿Per qué no podriam fer altre tant els catalans ab el *Pi de les tres branques*? No es un arbre vulgar y migrat com el roure de Guernica, es un arbre colossal per sas dimensions y extraordinari per sa configuració que per sí sol imposa respecte y atmiració; no necessitem encarnar en ell el símbol, puix que ell en sí l'encarna; no l'hem plantat pas avuy, sino que nasqué al naxer la nació catalana... ¿donchs qué volém més? Catalunya, com demana 'l poeta, deu proclamarlo son arbre sagrat.

(1) Vegis la darrera obra repartida á nostres subscriptors adjunt ab l'últim nombre.

Jo, el derrer de tots els catalans, amparantme ab l'idea del gran poeta, llenço al públich un plan encaminat á realisarla; proposo que en un dia apropiat, per 'l 11 de Septiembre, dia en que perderem nostres llibertats, representacions de totes las societats catalanistes, periódichs, corporacions, y quantes persones estiman la patria, se reunissen al entorn d'aquell Pi y en nom de Catalunya el proclamessin son arbre sagrat. Inmediatament podrian ferse hermoses reproduccions de aquell arbre, símbol que podria honrar les sales llibreries y despatx de tots els bons catalans. Lluny de fer que axó constituís un negoci editorial, podria dedicarse son producte á construir al voltant del arbre una artística barana ab escuts y símbols catalans, y mes enllá, obrint una subscripció, á la que prestarian son concurs tots els bons catalans, podria construirse allí un petit palau ahont podrian reunir-se un cop ó més a l'any totes les entitats catalanistes á treballar en be de la patria. A més, podria trobar en ell aculliment tot romeu qu' anés á visitar l'arbre sagrat de la Patria.

Tal es, lleugerament embastat, el plan que volia exclamar Verdaguer ha llençat l'idea, y aquesta, com he dit, es hermosa y gran, digne de la nostra patria. No més falta que Catalunya l'aculli y realisi.

Que ho fassi. Jo no més demano una cosa, y es que com al cantor de l'*Arbre de Guernica*, no esperi á alçarli un monument després de veurel baixar al sepulcre amortallat ab l'apedassat vestit ab que anava implorant la caritat de poble en poble per aquellas regions qu'avuy tant l'honran.

JOSEPH ALADERN

Novembre 1896.

Fulleta

Á MOSSEN JACINTO VERDAGUER

A los génits maltracta la fortuna
fentlos desgraciats,
que la fortuna torna al sabi en pobre
y en rich al ignorant.
Mes no importa que sempre los gran mérits
se fan més dignes y alts,
com més sofreix lo geni en eixa vida
¡miserias dels humans!
No ploreu lo rigor de la desdita
poeta humil y sant,
que 'n la historia lo sol de la justicia
ja tornarà á brillar.
Y vostres fills llavors, al sentirse
de vostre nom aymants,
al veurer la injusticia de sos pares
¡quants cops nos malehirán!

JOAN OLIVA BRIDGMAN.

La Donzella de la mar

(LLEGENDA DE LA COSTA)

A mon estimat amich en Felix de C. Castellà, novell conreador de les lletres catalanes.

Les noyes de la Costa després d' un fort temporal solen anar á la platja, y escorcollant palets y brosses s' hi troven unes estrelles totes cobertes d' arestes, quines estrelles diuen ne son caygudes dels vestits de la Donzella de la mar.

Conten que la Donzella de la mar n' era una verge molt hermosa, y tan hermosa que sos pares li cambiaren lo nom de Maria ab lo de Venus. Lo senyor la creá en la costa per ésser espill de santetat y perque ab sa bellesa pogués atraure vers ella les seues companyes del poble.

Mes veusaquí que, un dia la hermosa Venus s' estava assentada al humit sorral de la platja contemplant lo zumzeig de les ones, que rossolant, rossolant s' estenien devant seu com llenca de cristall, quan tot d' una s' adoná que al fons d' aquelles ones s' hi veyá emmirallada sa imatge, hermosa, molt hermosa que fins se quedá enamorada de sí mateixa, y cada colp que l' ona anava á descapdellarse á sos peus, ella abaxava sa testa y jubilosa 's mirava reflectida al fons d' ella fins que aquesta 's fonía y 'n revenía una altre de nova. Y se senti de colp cercolar per ses venes una sanch mes ardenta, y dintre seu una altre ánima que la movia, y en son cervell encesa una guspira d' orgull que l' afollava, y la feu esclamar:—Me 'n diuen Estrella... La Venus es aquella estrella que cada jorn oviro axecarse de la mar blava, y com un sol pujar pel firmament. Jo vull ser tan hermosa com ella, si, jo no vull ésser menys que l' estrella Venus!—Y sentintse gelosa d' aquella estrella que havia vista cada matí llevarse del fons de la mar, prengué una barqueta que papellonejava devant sos ulls, més, tan prompte com va esserhi, .. los remes se posaren á remar per si sols, una ratxa de vent estengué la vela y la inflá, y la lleugera barqueta tallá suauement les aygues enforantse despressa, depressa, dexant derrera seu la Costa, sa patria, y en mitg del mar un solch brillant de brumera fonedissa.

Quan va ésser prou lluny, la barca 's pará en sech; ella vanitosa abocá sa testa per emmillararse en l' aygua, quan de sopte dues mans s' aferrussaren en sa cabellera rossa, y la cap-bussaren dins la mar. Y Deu la castigá, fentla per sempre mes Donzella de la mar.

Avuy, la Donzella de la mar n' es una noya gran, alta y hermosa, que senyoreja per la mar y per la platja; vestida ab una llarga vesta, blavosa y trespresenta com l' aygua, y un mantell de gassa de color de pórpura que la fa resaltar mes quan se troba en mitg de la mar; ses trenes d' or brunyit devallen per ses espatlles rossolanthi sempre, sempre un ruxim de perles de rosada, llampeguen sos ulls com dos diamants y en mitg de son front seré hi resplandeix un metheor com per distingirla de les ninfes, y com per assemblarla mes ab l' estrella Venus.

Los mariners que per etzar l' han vista y no la conexen, l' han presa per una verge á qui Deu li haja donada per cel la mar sempre hermosa.

Quan es bella nit, ella aborda son llagudet de nacar vora la platja, ne salta al sorral y s' asseu en lo cayre d' una roca. Les ones manyagues ab sos llavis d' alba escuma van á vesarli sos peus nusos que com de mare-perla prenen los tons del arch Iris, la lluna argenta son front, y l' oratge esbulla sa cabellera y la nit li es dolça; y la nit li somriu, .. y aquell somriure afalagador de la naturalesa li fa membrança del jorn aquell que temptada per la vanitat y orgull va damnarse á ésser per sempre mes Donzella de la mar.

Ella plorosa estreny en sos braços l' arpa de cristall ab set cordes de dolor que Deu va donarli, y manyosa comença á polsarla y ses notes plenes de melenguia, com raigs de llum s' axamplen esbandintse per l' espay. Y quan los cignes y fenicopters de la platja son encisats y atrets per aquelles veus del arpa,... quan la mar com encantada n' ha allisat ses ones convertintse en immens

espill hon se hi reflecta la estrellada volta del cel, y... la naturalesa sembla que si haja condormida,... ella desfà son mantell de randa que son cos cenyeix, axampla sos pits y aydada ab los sons argentins de l' arpa, ab veu llastimosa com la de la viuda que plora son aymat, comença una corrandà, corrandà que ompla de pena y angosa á tots los sers que la revoltén.

A son cant trist les aus marines despertén del encant y apar que ab llurs xiscles també vulgan acompanyar lo plany de la Donzella de la mar, com si 'ls recordés aquell plany amarch de Eva, plany que la naturalesa recordarà per sempre.

Furjent lo xaloch bat sa cabellera llarga, desfeta; perleja per ses galtes un ruxim de llàgrimes; la lluna y sos estels per no sentir-la gemegar se colguen en llits de negra bóyra dexant la terra fosca y entenebrida; la mar també, la mar per no sentir-la plorar, s' enaspera, estarrufa son ropatge blau que s' ennegreix y enllorda, y ses ones s' acarenen y ageganten, y s' enpentegen y cauen al ultim, arrevolcantse en lo sorral rebatent escumejantes los palets y roques que voregen la platja.

Tot, tot s' endola... tot pren una faysó trista y paurosa;... y la Donzella de la mar té junyida en sos braços l' arpa que gemega sens parar, y plorosa ella ne canta encara sa dissort, son malfat y sa eterna condemna. Lo vent bruela flagel-lant los seus ropatges y la cabellera sota de la Donzella de la mar: les àligues y corps marins, famejant aletegen per damunt de la mar emmarenyada, com esbart de bruxots fent sardana; los negres taurons hi bramulen, sobrenadanthi com captumbades llanxes en jaços d' escuma;... y la nit segueix fosca y entenebrida, y lo cel y la terra y la mar beguen per no sentir aquell cant que estremeix y fa condol sentirlo;... y la Donzella de la mar asseguda al cayre d' una roca, allà en la platja, ab l' arpa al pit, ab veu melengiosa y planyívola, encara canta y... encara, plora sa terrible y eterna condemna.

Quan la Donzella d' aygua veu espurnejar en son mar d' espay blavíssim, á la estrella matinera ne fa una rialla dolça y 'n para sa cançó, y en sos braços penja l' arpa de cristall ab cordes de dolor... se 'n posa la vesta de blau zafir guarnida ab pexets de plata, anticueles y estrelles de nacar... altra volta en son front s' hi encen lo flamejant metheor... munta son llagut bell com flor de magnolia tost esbadellada; los rosats fenicópters per la rompent l' acompanyen roncant festosos; sota sos peus la mar s' amoxa y amanyaga; lo brau xaloch se converteix en dolç y afalagador oratge; lo cel retorna en mar d' ones d' eter puríssim y en tant que va escalantsehi la estrella del matí, ella ab sa barca que arrien los cignes, com raig de llum s' escorra per damunt la mar abonança com estanyol de mel, enrevoltada sempre per una volior de blanques gavines que encisades per sa bellesa la segueixen endins... endins,... y quan lo cel se va aclarint, la Donzella 'n fuig depressa, depressa com la fosca de la llum, com lo diable del nom de la Immaculada, y s' esborra y 's pert allà al lluny,... molt lluny, hon lo cel y les estrelles s' abeuren tranquilament en la mar.

**

Al endemà d' un fort temporal, les noyes de la Costa se 'n van á la platja cercant y escorcollant entre palets y brosses, é hi troben unes estrelletes totes cubertes d' arestes, quines estrelles diuen son caygudes dels vestits de la Denzella de la mar; y les serven perque les guardi d' ésser temptades per la mar sempre bonica, sempre riallera, encara, que traydora.

R. GARRIGA B.

Barcelona, 22 de Novembre de 1896.

**

Lo Ter y lo Freser llepavan mon casal,
lo bés que 'm davan ells que 'n fou de delitós
cantayre so sigut de son esplet hermós,
tantost ne va arrivá lo temps primaveral.

Are te dich adeu verger de mos amors!
me 'n vaig ben lluny, ben lluny 'hont l' ayre sia sá,
¡qui sab, bon Déu, qui sab quan jo podré torná,
y del anyorament calmar los fers dolors!

Hi dexo mos amors, hi dexo tot mon cor
y las que he conquistat branquetas de vert llor.

ROSA DE CLADELLS.

Es Capellá moro de La Llonja

Hala, atlots, dexau la faxina, que 'l sol s'es post; y veniu á qui á fer rotllo devora la llar, y á prendre un escalfó de profit, que be ho ha de mester el qui ha gonyat el seu trist y pobre jornal aguantant l' oratje de neu que baxa avuy de la serra de 'n Torrella.

Hala, feys via. Adesau les eynes devall la porxada, penjau la taleca á l'estaca de la bõal, aparellau l'enturada pipa y arrabauvos al entorn meu, que jo á la vostra salut y per guardarvos de la serena que cau anit, vaitx á fer una flamada grossa, com dihuen els ciutadans; y si n'hi ha calcun entre voltros que sia Gabelli ó Artanench ó de més enllá de les costes d'Algayda, le hi diré ab la seua llengua porque m'entenga millor. Ab un manat de fayes ó de gatoves faré una foguera, ó un rafayfay, ó una xacalenia, ó un fogueró; y mans les baubes, escarrufaments, rampes, tremolons, estiraments y badays que dona el fret s'epassaran de pressa.

Posau les pellisses demunt la bancalada per seurer be; y ja que ho dona la llarga nit, abans de resar la corona vos contaré un cas de lo més estrany, que tench per mi que vos ha de fer obrir tanta flor d'ull; y apendreu al manco com es tant cert com l'Evangeli aquell adagi mallorquí que diu: *Fes be y no mires á qui, que prest ó tart t'ha de servir*.

Ja sabeu que ha Mallorca antigament hi havia molts d'esclaus. Tants n'hi havia que 's fé necessari nombrarlos una especie de balle aposta per ells ab lo nom de Cap de guayta: y aquell afamat senyor Lluch de la Meca, qu'haureu sentit anomenar més de cent vegades; fouch un dels derrers personatjes que desempenyaren aquest càrrech. Segurament que n'hi devia haver més que no hi ha avuy en dia parrallers y missatjes porque eran ells els qui feyan les feynes de les cases, y els qui guardavan els bestiaris, y els qui llauravan les terres y els primers brassers de tot art ó ofici.

Encara ara n'hi hauria á milenars si 'l capitá 'n Toni, qu'era un industrial valent del tot, que sense sabrer escriure ni lletgir, per sos propis punys y mérits va arribar á esser general de mar y terra; no hagués fet á n'els moros les cóssigues d'aprop ab la seua usual flastomia de *Búguera, búguera*; y no hagués netetjat de cosaris el mars de Mallorca ab les seues promeses may vistes.

Y quina animació no hi havia en la plassa

dels *Tres dies* en qualsevol ocasió d'haverse d'encantar esclaus!

Mossons y cavallers; mestres y menestrals, amos y pagesos; tots acudian allá á dirhi; y aquest encant se feya sempre que una galera mallorquina prenia qualque galiota de moros, lo qual s'estrevenia esprés y sovint per causa de la guerra que nos tenian declarada des que en el sitgle tretse el Rey en Jaume los prengué Mallorca, cosa que los va sebrer molt de greu, segons les histories contan y els fets ho demostran.

També en la Berberia hi havia molts de catius cristians per que ja se sap que no sempre guanya una part de les dues; y per pa y per sal se trobava un homo sense ferne comptes dins Alger, ó dins Orá, ó dins Bugia ab un tros de cadena de barca á n'el turmell ó ab una argolla de ferro á n'el coll.

Succehia qu'uns y altres se rescatavan, ó be ab persones, ó be ab diners; com n'eran bons testimonis els frares de la Mercé que jo encara he conseguit; y sempre n'hi havia que anavan y venian. D'aquest actiu moviment entre moros y cristians naxia el que aquells sabessen parlar el mallorquí un poch xamporrat, y el que noltros entenguessam una mica els gargalls dels moros.

Com el nom de Hamet es bo de dir y abunda tant entre la Moreria, á tots els esclaus los deyan Hamets. Hamet, axó; Hamet alló; y, élls sempre 's donavan per entesos.

¡Peró á ne que venen tots aquests coberbos, direu voltros á l'hora d'ara, remogant, remogant! Lo que mos interessa es sentí 'l cuento y tot lo demás son violes. Va t'alla en Miquelet que fá la mitja d'una casta tant traidora que com que en vulga dir que 'l meu pensament es cert. Pensa mal y acertarás, diu l'adagi; y encara que sia una veritat, mirat baix de cert punt de vista y atés que 'ls homes d'avuy en dia son molt dolens; jo trob que al tal adagi l'haurian d'esborrar dels llibres per poch cristiá y per ésser causa y motiu de moltes dolentías á n'aquest mon de miseries. Has sabrer, idó tú porqueret que fas el santo baxo baxo has segut á n'el recó del cossi de la bugada, *que jo't coneix herbeta; poriol te dius* y devall aquet nás hi dus molta de trepasseria maldement pareix cas una gallina banyada. Sápigues que tots aquests coberbos hi venen molt á lloch, com l'anellet al dit y que sense sabrer aquesta mica d'historia no pisparrías la mitat de les coses que jo diré ni hi trobarías tot el saborino que jo vull que hi tropies, tú y tots els demás que m'escoltan.

També veitx que calcú deu dir que jo mateix

fás el só y ball, però ja som mart vell y se que mitx mon xerra de l'altre mitx, y tant mateix per be que fassem noltros no 'l compondrém. Pero perquè voltros no 'm pogueu dir lleitx, ni tenir cap queixa de mi, aném ara á n' el cuento que per cert no es cap rondaya de nins, sinó un fet vertader succehit fa cent ó doscents anys, que moltes vegades he sentit contar quant era menut á na Juan Ayna Morena, una fadrineta vella de noranta primaveres que me feya de teta y que havia estat en son temps gran balladora de copeos.

Hala, amichs. Un poch de callament. No vull sentir una mosca; y feysme la mercé de no venir-me ab retorqueos al temps que contaré 'l pás; que jo, com veys ja procur dirvosho tot lo mes enpinsellat que puch, perquè no vos n' aneu apenedits en Roma.

Heu de sabrer idó qu' á Ciutat hi havia un capellá de la Seu que de mal nom li deyan es Capellá de la Llonja; ja fós que hi visqués aprop, ja fós que 's cuydás de la antiga capella que s' axecava un temps dins aquell rich monument del comers llevanti de la Illa daurada; ja fos una cosa y altre que axó no fá al cás. Es lo cert qu' aquest sacerdot era un homo molt de bé, pobre de potencies y curt de gambals; sense gens de malícia y ab un cor mes gran qu' una possessió. Vivía purament de la almoyna de la missa y dels ploms de la residencia; y com era pobret, ningú feya gran cas de éll y axí es que sols no tenia confessionari. Ab una paraula era lo que diuen un vertader capellá de caldereta, fet á la bona de Deu, ab un géní tant pacífich que 'l podían pastar y tornar á fenyer, sempre content y alegre, sense pretensions é incapás de fer mal á les pedres ni de pensar-lo tant sols.

Sortint un día de vespres va trobar en la costa de la Seu un moret ja bergantell que plorava com una Magdalena y tenia baix de sos peus un bassiot y una senya de tests. A n' el pareixer l' havían enviat á dur aygua fresca del Palau y havia tengut el soscaire de rompre la jarra.

—Hamet. ¿Qué tens? ¿Perqué plores?—li preguntá el capellá.

¡Ay! Contempl' la meua desgracia y me veitx ja penjat á n' el cutcurull mes alt de la forca de Mallorca.

—¿Y quina l' has feta, Hamet? (Seguirá.)

PERE DE ALCANTARA PENYA.

Mallorca

Desembre

*Hojas del otoño
secas y amarillas.
¿Por qué se entristecen
todos los que os miran?*

Arrupit vora del foch
l' avi passa tot lo dia
mormolant á mitja veu
oracions que 'l cor li dicta.

Los primers frets j' han vingut
y les glassades j' arriben,
la natura que are mor,
fá tremolar per la vida.

Lo pobre avi es vell, molt vell
y com la fulla ara 's migra,
la fulla 'l vent se la endú,
lo jayet resa y confia.

Les denes del Sant Rosari
cent cops les ha resseguides
la llenya espeternegant
semblava que responia.

No li respón pas lo vent
que 's sent bruelá en la exida
com si volgués escarnir
aquella oració divina.

Voltada de sos fillets
la jove del mas arriba,
tot besant los infantons
l' avi sembla que 's revifa.

La jove porta un brassat
de rames esgroguehidas,
lo jayo quan las ha vist
s' ha posat trist desseguida.

La jove atia 'l caliu
y á la llar lo feix hi tira,
les flames llengotejant
xumaneya amunt s' enfilan.

Los baylets voltant lo foch
saltan bojos d' alegría,
com més contents ells están
l' avi més y més sospira.

Brandan lo toch de difuns
les campanes de la vila.
¡Valgam Deu, les batallades
que 'n son de fondes y tristes!

L' avi tremolant s' axeca,
se lleva la barretina,
y diu boy llagrimenant
la darrera Ave-Maria.

MANEL FOLCH TORRES.

A Verdaguer

Cran sacerdot, heréu de la Poesia:
perlonéu si ab mos cant's sense armonia
profano vostre nom.

Lo pensament me bull, mon cor batega:
Es tant vostre sabé, per qué en vos crega,
qua jo us veig destacar sobre tothom

Ferdonéu de bon grat á aquest rimayre
que en l' esbarsé del mon, com au cantayre,
pregona ab trist accent
les glories que ab noblesa heu conquistades,
les penes y congoxes qu' heu passades
vos que mes n' anheléu, per més torment

Fill de Jesús, mirall de ses doctrines;
apóstol de ses práctic's divines
ab l' Evangeli y l' art...
Deu vos dotá d' un' ánima tan pura
que, per cantar les gales de Natura,
l' arpa millor del cel us va entregar.

Per adorar-lo be, com fill á un pare,
ó volguéreu servir als peus de l' ara
contrit y ab fervor sant;
sens preveure que un jorn arribaria
que de les mans lo cálzer s' us pendria,
que elant com los aucells sols ab lo cant.

P... augmentar encare vostres penes
s' han inventat maldats de totes menes
fins á tractaus de boig...
d' estafa... y ¡ay! d' esclau del sensualisme,
quan en mitg de tant dol, lo misticisme
ha sigut vostra guía y vostre goig.

Y Catalunya, en tant, restá ensopida:
la Patria que mils cops héu enaltida,
¡que tant héu estimat!
La que héu guarnit de flors com gentil noya,
y l' héu engalanat ab una joya
que al Dant mateix haguera estimat.

Qué fan los catalans, que en vos no pensan?
aquells que de Patria 'l nom defensan
d' un modo vergonyant?...

A ecan monuments á rich's no sabís,
restáuran monestirs, y, ab sos agravis,
enderrocan avuy son primer sant.

Vergonya á aquells que en nom del cristianisme
del cim gloriós va llençant al abisme
com i-lol profanat.

Vergonya á Catalunya que, sa historia,
consent que axis se taquí ab tanta escoria,
enfebrada ab sos tráfechs de mercat.

Miserable criatura, abandonada
quan del bell Paradís fores llençada,
segeuix pel bon camí;
emmirallat ab qui, com el poeta,
igual que mansa ovella á excelsa cleta
l' atrau ab son amor el Deu diví.

Si 'l proemi es crudel... salvém l' epilech.
Si vostres detractors, com á un sacrílech,
vos llençan del alta...
en mitg d' una gran prada de roselles
per llum lo sol, la lluna y l's estrelles
y per calzer un lliri al esclatar;

un mon de fugitiu de la falsia,
com cegos que confiats van ab son guía
vindréu ab sant fervor;
y, allí, devant l' esplet de la Natura
elevatorém pregaries á l' altura
pregonant per l' espay l' etern amor.

Perdonéu de bon grat á aquest rimayre
que en l' esbarzer del mon, com au cantayre
pregona ab trist accent
les glories que ab noblesa heu conquistades,
les penes y congoxes qu' heu passades
vos que més n' anheleu, per més torment.

IGNASI IGLESIAS.

Quadret d' hivern

Arraulits vora la llar
los dos vells, resa que resa;
que 's de la casa payral
la llar del foch, la capella.
A fora bramula 'l vent
fent trontollar la finestra
y la neu lliscant del cel
com blanques papellonetes
cubreix aqueils fértils camps
que al estiu tant 'ns deleitan.
Cau de sa branca la flor,
fuig la formiga feynera,
y abandonant lo seu niu
llença l' auell una quexa;
que á tothom dona neguit
lo dexar á casa seva.
L' hivern ab son baf gelat
fa tremolejar la terra,
y 'ls vells á dintre 'l casal
sentint dels tions la fressa
que poch á poch consumeix
lo grat caliu que 'ls rodeja
contemplantse mutuament
ben acostats resan, resan...

Joan de Miranda